

Lausunto Hämeenlinnan hallinto-oikeudelle

Viite: Lausuntopyyntö 31.8.2026, diaarinumero 2372/03.04.04.11/2026, koskien Mertsin Saarelan valitusta Jokiläänin seurakunnan kirkkovaltuuston päätöksestä 14.7.2026 § 59

Jokiläänin seurakunnan kirkkoneuvosto antaa seuraavan lausunnon Hämeenlinnan hallinto-oikeudelle. Lausuntoon liitetään seuraavat asiakirjat:

- Viranhakuilmoitus
- Tampereen hiippakunnan tuomiokapitulin pöytäkirjaote 8.4.2026 § 62 *Jokiläänin seurakunnan kirkkoherranvaali, hakijoiden kelpoisuuden toteaminen ja tuomiokapitulin lausunto hakijoista*. Tästä otteesta ilmenee, että virkaa hakivat määräaikaan mennessä Matti Helin, Mertsin Saarela, Teemu Salminen ja Ilkka Wiio.
- Hakijoista laadittu ansioyhteenveto sisältyy asiakirjaan *Muistio Jokiläänin kirkkoherran viranhakijoiden arvioinnista huhti-kesäkuussa 2026, päivätty 19.5.2026*
- Haastattelumuistiot
- Valintatyöryhmän kokousmuistiot
- Virkaan valitun ja valittajan hakemukset
- Asian käsittely
 - o Jokiläänin kirkkoneuvoston päätös 20.5.2026 § 81
 - o Jokiläänin kirkkovaltuuston päätös 1.6.2026 § 54
 - o Jokiläänin kirkkoneuvoston päätös 7.7.2026 § 97
 - o Jokiläänin kirkkovaltuuston päätös 14.7.2026 § 57

1) Lausunnon antaja

Hämeenlinnan hallinto-oikeuden lausuntopyynnössä pyydetään:

Hämeenlinnan hallinto-oikeus kehottaa oheisen valituksen johdosta antamaan lausunnon tai, mikäli hallintosääntö sitä edellyttää, hankkimaan valtuuston lausunnon. Lausunnossa tulee antaa selostus asiasta, vastata oikeudenkäynnin

osapuolen esittämiin vaatimuksiin ja niiden perusteluihin sekä lausua esitetystä selvityksestä.

Kirkkolain 3:10 § mukaisesti Jokiläänin seurakunnan kirkkoneuvosto edustaa Jokiläänin seurakuntaa ja käyttää sen puhevaltaa tuomioistuimissa.

Jokiläänin seurakunnan hallintosääntö ei edellytä lausunnon hankkimista kirkkovaltuustolta.

2) Selvitys siitä, milloin ja millä tavoin valituksenalainen päätös on annettu valittajalle tiedoksi

Jokiläänin seurakunnasta Saarelalle on toimitettu asiakirjoja seuraavasti. Lomakauden vuoksi asiakirjoja ovat toimittaneet eri henkilöt.

- Pöytäkirjanote ja valitusosoitus on lähetetty Saarelalla 20.7.2026 sähköpostitse.
- *Muistio Jokiläänin kirkkoherran viranhakijoiden arvioinnista huhti-kesäkuussa 2026, päivätty 19.5.2026* on lähetetty Saarelalle 23.7.2026. Saarelalle lähetetystä muistiosta on salattu muita hakijoita koskevat arvioinnit.
- *Valintatyöryhmän muistiot 17.4.2026, 22.4.2026 sekä 6.5.2026 sekä Saarelan haastattelusta Tiitta Ärnforsin tekemät muistiinpanot, lähetetty sähköpostitse Saarelalle 4.8.2026*

3) Jokiläänin kirkkoneuvoston vastine Mertsin Saarelan valituksessa esittämiin seikkoihin

Saarela: 1. Ansiovertailun johtopäätökset eivät ole riittävästi jälkikäteen arvioitavissa

Saarela:

Valittajan näkemyksen mukaan asiakirjoista ei ole jälkikäteen arvioitavissa, millä perusteella arvioinnissa todetut vahvuudet ja tasavahvuudet suhteutettiin lopulliseen ratkaisuun.

Hakijoiden arviointi ja vertailu on dokumentoitu *Muistiossa Jokiläänin kirkkoherran viranhakijoiden arvioinnista huhti-kesäkuussa 2026, päivätty 19.5.2026*

Mainitun muistion luvussa 3 hakijoiden ansioita ja vahvuuksia on kuvattu ja vertailtu erikseen

- yleisen ansioituneisuuden osalta muistion luvussa 3a
- kirkkoherran viran yleisten tehtävien osalta muistion luvuissa 3b-3f sekä

- Jokiläänin kirkkoherranviran erityisten tarpeiden osalta muistion luvuissa 3g-3k.

Mainituissa muistiossa kaikkien hakijoiden ansioita, vahvuuksia ja heikkouksia kuvataan ja vertaillaan tasapuolisesti. Luvussa 4 on kuvattu *johtopäätöksiä hakemusten, haastattelujen ja vaalipaneelin perusteella* kustakin hakijasta erikseen.

Vaikka kaikkien todettujen vahvuuksien ja tasavahvuuksien suhteutusta tai ”painoarvoa” lopulliseen arviointiin ei ole kirjoitettu auki, kirkkoneuvosto katsoo, että hakijoiden ansioita ja vahvuuksia on tosiasiallisesti arvioitu, vertailtu ja dokumentoitu riittävästi ja asianmukaisesti. Valmistelijat ja Jokiläänin kirkkovaltuusto ovat käyttäneet viranomaiselle kuuluvaa harkintavaltaa KHO 2025:70 vastaavalla tavalla:

(47) Hakijoiden keskenään erilaista kokemustaustaa ja muita ansioita vertailtaessa on mahdollista päätyä perustellusti erilaisiin lopputuloksiin riippuen siitä, millä tavalla eri nimitysperusteita ja ansioita vertailussa painotetaan. Vertailua ei voida pitää virheellisenä tai puutteellisenä yksinomaan siksi, että nimitysperusteita tai ansioita olisi ollut mahdollista painottaa ja vertailla myös toisin kuin nimittävä viranomainen on tehnyt tai että hakijoita ei ole nimenomaisesti vertailtu jokaisen yksityiskohdan suhteen toisiinsa.¹

Kirkkoneuvosto katsoo, että valituksenalaista päätöstä ei voida pitää lainvastaisena tai virheellisessä järjestyksessä tehtynä tällä Saarelan esittämällä perusteella.

Saarela: 2. Hallintolain 6 §:n oikeusperiaatteiden toteutuminen jää epäselväksi

Saarela:

Hallintolain 6 §:n mukaan viranomaisen on kohdeltava hallinnossa asioivia tasapuolisesti, toimittava puolueettomasti sekä käytettävä toimivaltaansa yksinomaan lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin.

[...]

Kun arviointiasiakirjasta ei ilmene:

- miten eri ansioita on painotettu,
- millä perusteella osa hakijoista eteni soveltuvuusarviointiin ja osa ei,
- eikä millä tavalla arvioinnin eri havainnot vaikuttivat lopputulokseen,

jää epäselväksi, voidaanko viranhakijoiden yhdenvertaista kohtelua ja perustuslain 125 §:n mukaista ansiovertailua arvioida asiakirjojen perusteella.

¹ <https://www.finlex.fi/fi/oikeuskaytanto/korkein-hallinto-oikeus/ennakkopaatokset/2025/70>

Valittaja katsoo, että virantäyttöä koskevien johtopäätösten tulee olla sellaisia, että niiden yhteys arviointiaineistoon on jälkikäteen todennettavissa.

Saarela ei yksilöi, millä tavalla hän katsoo Jokiläänin seurakunnan kohdelleen viranhakijoita epätasapuolisesti, toimineen puolueellisesti tai käyttäneen toimivaltaansa muuhun kuin lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin.

Kirkkoherranvaalissa on kyse kirkkolain 10:19 § tarkoittamasta monijäsenenisen toimielimen toimittamasta virkavaalista. Tällaisessa vaalissa päätöksen perustelut voidaan jättää esittämättä, vaikka vaalin on perustuttava perusteelliseen valmisteluun. Näin todetaan hallituksen esityksessä kirkkolain muuttamisesta 108 / 2022 todetaan:

Vaikka päätöksen perustelut voidaan vaalia koskevassa päätöksessä jättää esittämättä, virantäytön tai muun vaalin valmistelun on oltava perusteellinen. Virantäyttöesityksessä on oltava tätä varten hakijoiden ansioiden asianmukainen vertailu ja muut päätöksenteon pohjaksi tarvittavat tiedot ja valintaan vaikuttavat asiat.²

Kirkkoneuvosto katsoo, että valituksenalainen päätös perustuu hakijoiden ansioiden ja vahvuuksien perusteelliseen selvittämiseen ja vertailuun, joka on dokumentoitu *Muistiossa Jokiläänin kirkkoherran viranhakijoiden arvioinnista huhti-kesäkuussa 2026, päivätty 19.5.2026*. Hakijoiden ansioita, vahvuuksia ja heikkouksia on kuvattu laajasti ja vertailtu tasapuolisesti. Vaalin valmistelijat, kirkkoneuvosto ja kirkkovaltuusto ovat toimineet puolueettomasti ja käyttäneet toimivaltaansa yksinomaan asian selvittämiseen ja ratkaisemiseen.

Kirkkoneuvosto katsoo, että valituksenalaista päätöstä ei ole pidettävä hallintolain 2:6 § eikä perustuslain 125 § vastaisena.

Saarela: Arviointimenettelyä koskeva dokumentaatio puuttuu

Saarela:

... asiakirjoista ei ilmene, että hakijoiden vertailussa olisi käytetty ennalta määriteltyä pisteytystä, kirjallista arviointimatriisia tai muuta dokumentoitua menettelyä, jonka perusteella arviointihavainnot olisi muunnettu hakijoiden keskinäiseksi vertailuksi.

Seurakunnan virantäyttöä koskeva lainsäädäntö ei edellytä ennalta määriteltyä pisteytystä, kirjallista arviointimatriisia tai muuta dokumentoitua menettelyä.

Jokiläänin seurakunnan kirkkoneuvosto on vertaillut hakijoita asettamalla hakijat paremmuusjärjestykseen kunkin yleisen ja hakuilmoituksessa asetetun erityisen

² <https://www.finlex.fi/fi/hallituksen-esitykset/2022/108>

arviointiperusteen perusteella. Kokonaisarviointi perustuu asetettuihin arviointiperusteisiin, kerättyyn aineistoon ja niiden perusteella tehtyyn hakijoiden ansioiden, vahvuuksien ja heikkouksien tasapuoliseen vertailuun.

Kirkkoneuvosto katsoo, että arviointimenettelyä ei Saarelan esittämillä perusteilla voida pitää lainvastaisena eikä valituksenalaista päätöstä virheellisessä järjestyksessä tehtynä.

Saarela: 3. Arviointiaineiston aikajärjestys jää epäselväksi

Saarela kirjoittaa:

Valittajan käsityksen mukaan asiassa ei ole asiakirja-aineiston perusteella todennettavissa, miten arviointiaineiston havainnot ovat johtaneet tehtyihin johtopäätöksiin tai millä dokumentoidulla perusteella soveltuvuusarviointiin valitut hakijat erotettiin muista hakijoista.

Esimerkiksi mihin dokumentoituun arviointiin tai vertailuun valintatyöryhmä perustui tehdessään 6.5.2026 päätöksen lähettää kaksi hakijaa soveltuvuusarviointiin, kun valittajalle toimitettu laaja arviointimuistio on päivätty vasta 19.5.2026.

Valintatyöryhmän muistion perusteella ratkaisu kahden hakijan lähettämisestä soveltuvuusarviointiin tehtiin jo 6.5.2026. Asiakirja-aineistosta ei kuitenkaan ilmene, mikä dokumentoitu vertailu tai arviointi tuolloin oli käytettävissä. Myöhemmin laadittu 19.5.2026 päivätty arviointimuistio sisältää yksityiskohtaisia perusteluja, mutta sen ajallinen suhde 6.5.2026 tehtyyn ratkaisuun jää epäselväksi.

Kirkkoneuvosto vahvistaa, että Saarelan kuvaamat ajankohdat pitävät paikkansa. Asiakirjojen aikajärjestyksessä ei ole epäselvyyttä.

Viranhakijat haastateltiin 28.4.2026 ja vaalipaneelikeskustelu pidettiin 6.5.2026.

Vaalipaneelikeskustelun 6.5.2026 jälkeen vaalia valmisteleva työryhmä arvioi, että kaksi hakijaa (Helin, Salminen) on perusteltua lähettää soveltuvuusarviointiin. Tämä perustui asiassa jo saatuun ja kerättyyn aineistoon:

- kirjalliset hakemukset, jotka sisälsivät hakijoiden laajat vastaukset eri arviointiperusteita koskeviin kysymyksiin
- tuomiokapitulin hakijoiden haastatteluihin perustuva lausunto 8.4.2026 § 62 *Jokiläänin seurakunnan kirkkoherranvaali, hakijoiden kelpoisuuden toteaminen ja tuomiokapitulin lausunto hakijoista*, jossa todetaan:

Tuomiokapituli toteaa, että hakemusasiakirjojen ja haastattelujen perusteella Jokiläänin seurakunnan kirkkovaltuuston asettamat kirkkoherran viran hoitamisen erityiset kriteerit täyttyvät parhaiten Matti Helinin ja Teemu Salmisen (aakkosjärjestyksessä) kohdalla.

- hakijoiden haastattelut Jokioisilla 28.4.2026
- vaalipaneelikeskustelu Ypäjällä 6.5.2026

Hakijoiden ansioiden ja vahvuuksien vertailumuistio on kirjoitettu auki soveltuvuusarviointien jälkeen ja käsitelty valintatyöryhmän kokouksessa 19.5.2026.

Soveltuvuusarviointi on viranhakijalle työläs ja seurakunnalle kallis prosessi. Kunkin soveltuvuusarviointiin osallistuvan viranhakijan oletetaan käyttävän prosessiin noin 6 – 8 tuntia, mahdollisesti enemmän, mikäli arviointi edellyttää matkustamista. Seurakunnalle soveltuvuusarvioinnit maksavat noin 1000 – 1500 euroa jokaista arvioitua hakijaa kohti.

Vaalin valmistelijoiden toimintaa on ohjannut hallintolain 2:6 § mukainen *suhteellisuusperiaate*. Hallituksen esityksessä hallintolaiksi 72/2002 todetaan:

Viranomaisten harkintavaltaa ohjaaviin oikeusperiaatteisiin kuuluu myös suhteellisuusperiaate. Tämän periaatteen keskeisenä sisältönä on, että viranomaisen toimien on oltava oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden. Toisin sanoen viranomaisen toimen on oltava asianmukainen, tarpeellinen ja oikein mitoitettu sen tavoitteen kannalta, johon kysymyksessä olevalla toimella pyritään. Käytännössä suhteellisuusperiaate edellyttää, että viranomainen mitoittaa toimintansa alimmalle sellaiselle tasolle, jolla saadaan aikaan tarvittava vaikutus.³

Suhteellisuusperiaatteen lisäksi Jokiläänin seurakunnalla on ollut hallintolain 6:31 § mukainen velvollisuus huolehtia ”asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset.” Hallituksen esityksessä hallintolaiksi 72/2002 tästä selvittämisvelvollisuudesta todetaan seuraavaa:

Asian riittävällä selvittämisellä tarkoitettaisiin sitä, että viranomainen hankkii sellaiset tiedot ja selvitykset, joilla se arvioi olevan merkitystä asian ratkaisemiselle. [...] Viranomainen voisi myös pyytää ulkopuolista tahoa esittämään selvitystä. Selvitysten laajuus ja tarve tulisi harkita tapauskohtaisesti.⁴

³ <https://www.finlex.fi/fi/hallituksen-esitykset/2002/72>

⁴ <https://www.finlex.fi/fi/hallituksen-esitykset/2002/72>

Huomioiden suhteellisuusperiaatteen, selvittämisvelvollisuuden, asiassa kertyneen aineiston ja soveltuvuusarvioinnin työläyden ja hinnan, vaalin valmistelijat ovat 6.5.2026 tehneet perustellun ratkaisun lähettää soveltuvuusarviointiin hakijat Helin ja Salminen, mutta ei hakijoita Saarela ja Wiio.

Kahden hakijan lähettämisessä soveltuvuusarviointiin 6.5.2026 ei ole ollut kyse erillisestä hallintopäätöksestä vaan tarvittavan lisäselvityksen hakemisesta ja valmistelusta. Kaikki hakijat ovat olleet edelleen mukana vaalissa. Siten ei ole perusteltua edellyttää, että soveltuvuusarviointiin lähetettävien hakijoiden valinta 6.5.2026 olisi tehty erikseen dokumentoidun vertailun perusteella.

Valituksenalaista päätöstä ei voida pitää lainvastaisena tai virheellisessä järjestyksessä tehtynä tällä Saarelan esittämällä perusteella.

Saarela: 4. Asiakirjojen viivästynyt saanti

Saarela kirjoittaa valituksessaan:

Valittaja sai kirkkovaltuuston päätöstä koskevan tiedon 20.7.2026. Päätöksen valmistelun kannalta keskeisiä asiakirjoja toimitettiin kuitenkin vaiheittain vasta muutoksenhakuajan aikana, ja osa aineistosta saatiin vasta 4.8.2026.

Valittaja katsoo, että tämä on vaikeuttanut muutoksenhakuoikeuden tehokasta käyttämistä, koska kaikkea päätöksen perusteena ollut aineistoa ei ollut käytettävissä päätöksen tiedoksisaantihetkellä.

Kirkkoneuvosto vahvistaa Saarelan kuvaamat ajankohdat asiakirjojen tiedoksisaannin osalta sillä täsmennyksellä, että Saarela sai 20.7.2026 pöytäkirjaotteen muutoksenhakuohjeineen.

Kirkkoneuvosto toteaa, että mahdolliset viivytykset valmisteluasiakirjojen tiedoksiannossa voisivat vaikuttaa siihen, mistä muutoksenhakuajan katsottaisiin alkavan, mutta eivät muodostaisi kirkkolain 12:3 § mukaista perustetta kirkollisvalitukselle.

Tältä osin kirkkoneuvosto katsoo, että valitus on jätettävä tutkimatta.

4) Jokiläänin seurakunnan kirkkoneuvoston johtopäätöksiä

Kirkkoneuvosto toteaa, että Saarela on ollut kirkkolain 11:5 § tarkoittaman asianosaisuuden perusteella oikeutettu tekemään kirkollisvalituksen Jokiläänin seurakunnan kirkkovaltuuston päätöksestä 14.7.2026 § 59. Valitus on tehty määräajassa.

Kirkkolain 12:3 § 2.mom. mukaisesti valituksen saa tehdä sillä perusteella, että päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä, päätöksen tehnyt viranomainen on ylittänyt toimivaltansa, tai päätös on muuten lainvastainen.

Onko päätös syntynyt virheellisessä järjestyksessä?

Kirkkoneuvosto on esittänyt vastineensa Saarelan esittämiin seikkoihin ja katsoo, että valituksenalainen päätös ei ole syntynyt virheellisessä järjestyksessä.

Onko päätöksen tehnyt viranomainen ylittänyt toimivaltansa?

Jokiläänin kirkkoherranvaali on toimitettu Jokiläänin seurakunnan kirkkovaltuustossa ns. välillisenä vaalina kirkkojärjestyksen 8:24 § mukaisesti.

Saarela ei ole esittänyt, että päätöksen tehnyt viranomainen olisi ylittänyt toimivaltansa.

Kirkkoneuvosto katsoo, että valituksenalaisen päätöksen tehnyt Jokiläänin seurakunnan kirkkovaltuusto ei ole ylittänyt toimivaltaansa.

Onko päätös muuten lainvastainen?

Saarela ei valituksessaan esitä seikkoja, jotka osoittaisivat, että valituksenalainen päätös olisi perustuslain 125 § ja hallintolain 2:6 § vastainen. Hän käyttää ilmaisuja ”jää epäselväksi”, ”jää olennaisia avoimia kysymyksiä” tai ”jää sellainen epäselvyys, että asia tulee tutkia hallinto-oikeudessa”.

Kirkkoneuvosto on lausunnossaan esittänyt selvitykset, jotka osoittavat, että Jokiläänin seurakunta on valmistellut asian huolellisesti ja asianmukaisesti, kerännyt hakijoista asian ratkaisemiseksi tarvittavat selvitykset, vertaillut hakijoita tasapuolisesti ja noudattanut hallinnon suhteellisuusperiaatetta.

Kirkkoneuvosto katsoo, että valituksenalainen päätös ei ole perustuslain 125 § eikä hallintolain 2:6 § vastainen.

Kirkkoneuvoston johtopäätös

Kirkkoneuvosto katsoo, että Mertsin Saarelan valitus Jokiläänin seurakunnan kirkkovaltuuston päätöksestä 14.7.2026 § 59 tulee hylätä, ja että mainittua päätöstä ei tule kumota eikä palauttaa uudelleen valmisteltavaksi.